

ISSN 1819-5377 print / ISSN 1993-3509 online

ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА І МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ЭКОНОМИКА СТРОИТЕЛЬСТВА И ГОРОДСКОГО ХОЗЯЙСТВА
ECONOMICS OF CIVIL ENGINEERING AND MUNICIPAL ECONOMY

2014, ТОМ 10, НОМЕР 1, 13–21

УДК 658+330.101.541

ДЕТЕРМІНАНТИ СТРУКТУРНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ І УПРАВЛІНСЬКО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЇХ УРЕГУЛЮВАННЯ

О. А. Гончарук

Інститут законодавства Верховної Ради України,

4, пров. Несторівський, м. Київ, Україна, 04053.

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Отримана 6 листопада 2013, прийнята 21 лютого 2014.

Анотація. Загальною характеристикою якісного рівня розвитку економічної системи виступає динаміка секторальної структури національної економіки. Розглянуто зміни секторної структури економіки за різними ознаками впродовж 1990–2012 рр., а також встановлено детермінанти деструктивного характеру, які стримували соціально-економічну динаміку з позицій становлення і розвитку соціальної держави. Акцентується увага на методологічних аспектах встановлення міри прогресивності структурних зрушень і надання процесам структурування керованого характеру. Пропонується кардинально змінити механізм формування структурної політики, пріоритети якої повинні визначатися на базі довго- та середньотермінових підвалін соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: економіка, структура, оцінка, деструкції, експлікація, проблеми, інформаційно-інструментальне забезпечення.

ДЕТЕРМИНАНТЫ СТРУКТУРНЫХ ДИСПРОПОРЦИЙ В ЭКОНОМИКЕ И УПРАВЛЕНЧЕСКО-ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫЙ МЕХАНИЗМ ИХ УРЕГУЛИРОВАНИЯ

А. А. Гончарук

Інститут законодавства Верховної Ради України,

4, пер. Нестеровський, г. Київ, Україна, 04053.

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Получена 6 ноября 2013, принята 21 февраля 2014.

Аннотация. Общей характеристикой качественного уровня развития экономической системы выступает динамика секторальной структуры национальной экономики. Рассмотрены изменения секторной структуры экономики по различным признакам в течение 1990–2012 гг., а также определены детерминанты деструктивного характера, которые сдерживали социально-экономическую динамику с позиций становления и развития социального государства. Акцентируется внимание на методологических аспектах установления степени прогрессивности структурных сдвигов и придания процессам структурирования управляемого характера. Предлагается кардинально изменить механизм формирования структурной политики, приоритеты которой должны определяться на базе долго- и среднесрочных основ социально-экономического развития.

Ключевые слова: экономика, структура, оценка, деструкции, экспликация, проблемы, информационно-инструментальное обеспечение.

DETERMINANTS OF STRUCTURAL IMBALANCES IN THE ECONOMY AND MANAGERIAL-INSTRUMENTAL MECHANISM OF THEIR SETTLEMENT

Oleksandr Goncharuk

*Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine,
4, lane Nesterovskyi, Kiev, Ukraine, 04053.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Received 6 November 2013, accepted 21 February 2014.

Abstract. The overall quality of the characteristic of the economic system serves dynamics sectoral structure of the national economy. The changes in the sectoral structure of the economy on various grounds during the years 1990–2012 were examined, as well as identified the determinants of a destructive nature that hindered the socio-economic dynamic from the positions of emergence and development of the welfare state. Attention was focused on the methodological aspects of establishing the degree of progressivity of structural changes and how to make structuring processes manageable. It is proposed to radically change the mechanism of formation of structural policy priorities which should be determined on the basis of long- and medium-term foundations of socio-economic development.

Keywords: economy, structure, assessment, destructions, legend, challenges, information-tool maintenance.

Вступ

Суспільні перетворення, які мали місце на теренах незалежної України впродовж 1991–2013 рр., торкнулися практично всіх без винятку сторін суспільного буття. Як наслідок, економіка країни реформувалася, держава прагнула здійснити радикальні зрушення в економічній системі структурного характеру на користь випереджаючого розвитку сфер і галузей, які працюють на задоволення потреб людини і насичення на цій основі внутрішнього споживчого ринку товарами і послугами. Подібні імперативи, безумовно, не є виключним атрибутом сучасності, а являють собою нагальні потреби етапної еволюції в пошуку гармонії сфер суспільного життя, які вимагають відповідних підходів до теоретико-методологічного забезпечення процесів структурування в умовах трансформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Наукову основу здійснення структурних трансформацій заклали в різні часи фундаментальні праці відомих зарубіжних вчених, а саме А. Сміта, Д. Белла, Л. Канторовича, Б. Кларка, С. Кузнеця, В. Леонтєва, К. Маркса, А. Маршалла, А. Тоффлера тощо. Ними та іншими розроб-

лено теорію диспропорційності в різних економічних формаціях, структурного полірозвитку, міжгалузевих структурних змін та використання математичних моделей у прогнозуванні впливу конгломерату чинників на структурування економіки. Але всі аспекти досліджень ними розглядалися для умов еволюційного прогресування капіталістичної економіки чи то для країн, що розвиваються.

Певною мірою у порозумінні сутності та порядку здійснення структурних зрушень слугували і наукові підходи вчених колишнього СРСР та країн пострадянського і постсоціалістичного простору (Л. Абалкін, М. Арцишевський, А. Ілларіонов, М. Кондратьєв, С. Меншиков, С. Шаталін, Л. Балцерович, Я. Корнаї, В. Манов). Треба констатувати, що дослідження цих вчених теж відтворюють досить широкий спектр поглядів, які були закладені як у минулій системі, так і сформовані в сучасності, що в силу накопичення організаційної складності та наростання невизначеності суттєво різнить їх за тлумаченнями та рекомендаціями.

Виокремлені аспекти наявної теоретико-методологічної бази засвідчують, що пряме змістовне запозичення заходів по переструктуруванню економіки та алгоритму його здійснення за роз-

робками вчених інших країн не було можливим через суттєві відмінності у відтворюваних ними економічних системах, особливості стану та специфічності сфер реформування в Україні і в них. Тому природним було звернення вітчизняних вчених до проблем переформатування структури економіки взагалі та пошуку адекватних часу інструментів проведення структурних перетворень в просторі нашої країни. Серед тих, хто досить ретельно розглядав суть змін структури економіки та шляхів її адаптації до специфічних ринкових умов господарювання з соціальним підтекстом можна виділити таких науковців, як О. Амоша, Ю. Бажал, В. Беседін, С. Біла, Д. Богиня, В. Вергун, О. Власюк, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, С. Єрохін, Я. Жаліло, Б. Кваснюк, Б. Клинянко, В. Ковальчук, І. Крючкова, Е. Лібанова, І. Лукінов, В. Новицький, М. Скрипченко, Л. Шаблиста, Л. Федулова, А. Чухно, М. Якубовський та ін. Ними упорядковано зміст поняття «структурні зрушення» і визначено їх природу та обґрунтовано пріоритети здійснення в Україні, зв'язок між змінами окремих структур окремих сфер і т. ін.

Постановка проблеми і її невирішені питання

Водночас, у разі сприйняття цивілізаційного процесу з позицій становлення і розвитку суспільного буття як безперервного потоку явищ соціально-економічної динаміки, послідовно змінюючих один одного, то природно зіштовхнемося з множиною елементів системи, які з часом в силу дії непередбачуваних чинників вийшли на інший рівень взаємовпливу та взаємозв'язків. Сьогодні у цьому контексті виокремлює серйозні диспропорції в економіці, які гальмують соціально-економічний розвиток через зростання витрат і низьку ефективність виробництва. Їх детермінанти приховуються у помилках та бездіяльності на багатьох напрямках або імітації процесу реалізації заходів по здійсненню потоку переструктурування економіки. Такий перманентний стан з просуванням до визначних світовою спільнотою і потребами соціалізації економіки структурних утворень пояснюється, перш за все, нестійкістю наявних теоретичних конструкцій й існуванням суперечностей в порозумінні процесів переструктурування, методах і сферах її здійснення, по-друге, в ігноруванні його системного характеру і зосеред-

женні на фрагментарних діях і, по-третє, відсутністю наукових основ оцінки і інструментарію регулювання відхилень від прийнятного діапазону змін.

Постановка завдання

Виходячи з того, що вдосконалення структури економіки і досягнення на цій основі позитивних зрушень у тенденціях соціально-економічного розвитку буде довготривалим і капіталомістким процесом, його протікання повинно бути структурно унормованим у часі та просторі.

В силу наявності різнопланових підходів до тлумачення результатів переструктурування економіки і відсутності методологічних основ регулювання структурної трансформації основною метою статті є виокремлення тих аспектів структури, які унеможливають його керований розвиток. Згідно з метою статті до вирішення були поставлені такі завдання як виокремлення в конкретному процесі переструктурування підвалин неоднозначного тлумачення змін та обґрунтування методологічних основ моделювання конструкту забезпечення спрямованих управлінських впливів на структурні зміни в економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження

Відомо, що стан господарського комплексу і рівень задіяння його потенціалу на потреби соціалізації економіки повною мірою залежать від того, наскільки своєчасно та ефективно держава виконує свої управлінсько-регулятивні функції по їх зміні на краще у відповідності з вимогами часу. Як теорією, так і практикою розбудови соціально орієнтованих суспільств доведено необхідність неупередженого вибору для кожної країни власної доктрини соціалізаційного переструктурування економіки та науково-практичних основ її реалізації у тих чи інших специфічних умовах. Керуючись наявністю реалій двадцятидвохрічного масштабного здійснення структурних зрушень за різними векторами, сферами і видами економічної діяльності, є можливість оцінити їх в контексті впливу на формування та реалізацію потенцій щодо забезпечення економічного зростання та зміни рівня добробуту населення.

У всіх випадках проявом дій суб'єкта управління виступає їх результат чи то результативність, які володіють інформаційними якостями і фіксуються певними «показниками». Але зорієнтованість на показники – це найменш складна частина аналітичного процесу діагностики структурних змін. Справа у тому, що наявність одних лише показників абсолютного і відносного характеру дозволяє кваліфікувати їх зміни на кшталт «зріс» або «зменшився» і тільки. Зовсім очевидно, що значення показників мають з чимось порівнюватися для відслідковування траєкторії, вектора руху і визначення на предмет відповідності якимось нормам, стандартам чи то досягненням розвинутих країн. В аналітичній практиці таке мірило ідентифікується з «критерієм», яких в силу структурування національної економіки за різними ознаками має бути достатньо емний конгломерат.

У контексті виокремленого та наявності показників і критеріїв щодо відтворення характеру структурної перебудови в аспекті виробництва, розподілу, обміну та споживання та інших структуроутворюючих суб'єктів та об'єктів нами здійснено оцінку структурних перетворень в Україні за одним з напрямків на предмет встановлення міри їх керованості та деструкцій, які стримують соціально-економічну динаміку, а також чіткості прояву точок чи то сфер управлінського впливу.

Оскільки загальною характеристикою якісного рівня розвитку економічної системи виступає динаміка секторальної структури національної економіки, нами було надано аналітичну оцінку її змін за різними інформаційно-діагностичними даними.

Якщо відслідковувати структурні зміни за розподілом зайнятих по окремих секторах економіки впродовж 1990–2012 рр., то у сфері послуг частка зайнятих зросла з 40,2 до 62,1 % від загальної їх кількості в економіці за рахунок перетоку робочої сили з промисловості та будівництва [1]. Щоб встановити вектор і оцінити прогресивність секторального переструктурування національної економіки, ми керувалися значеннями подібних показників та спрямованістю їх змін у країнах, які виступають взірцем для світової спільноти. У первинному секторі ЄС на початку 90-х років ХХ ст. в середньому було зайнято 6,1 % (у сільському господарстві

5 % і у видобувній промисловості 1,1 %), а у США 4,7 % (у сільському господарстві 2,7 % і у видобувній промисловості 2,0 %) [2, с. 110]. За станом на початок 2009 р. ситуація дещо змінилася, оскільки первинний сектор Німеччини утримував 2,0 % від усієї кількості зайнятих, Великобританії – 1,0 %, Японії – 4,0 %, США – 2,0 %, а вторинний відповідно – 28,0; 21,0; 25,0 і 19,5 % [3, с. 3]. Щодо третинного сектора, то вже у 2000 р. в США в ньому працювало 70–80 % зайнятих [4, с. 3]. Порівняно з наведеними країнами в Україні первинний сектор концентрував до 17,2 % зайнятих, а вторинний 20,2 % [1].

Безумовно, важко бути об'єктивним в оцінках, опираючись тільки на одну ознаку групування, якою виступає зайнятість. А економічна система між тим є досить складним утворенням з конгломератом параметрів її описуючих. Природним в зв'язку з цим застереженням було звернення до секторального компонування за результатами функціонування економіки. В період з 1990 р. по 2011 р. первинний і вторинний сектори в сукупності зменшили частку випуску товарів з 76,6 до 57,4 %, а сектор послуг наростив свої потенції на 18,8 % [1]. За цим показником позитивна тенденція у галузях сфери послуг підтримувалася в основному за рахунок рецесії часток сільського господарства і промисловості у загальному обсязі випуску товарів і послуг. За станом на кінець 2010 р. в розвинених країнах питома вага сільського господарства у випуску товарів і послуг коливалася у межах 0,9–2,5 %, промисловості – 15,8–26,7 % і будівництва – 4,9–6,5 % [5, с. 5–6]. Приймаючи до уваги світові стандарти секторального компонування національної економіки, можна стверджувати, що сформований за двадцять два роки незалежності її будівельний комплекс за часткою у випуску товарів відповідає загальносвітовим тенденціям. Щодо сільського господарства, промисловості і сфери послуг, то їхні потенції щодо продукування товарів і послуг далекі від таких. Так склалося за станом на кінець 2012 р., що продуктивні здатності за випуском промисловості і сфери послуг зрівнялися, але разом з тим частка промисловості вдвічі перевищувала світовий норматив, а сфера послуг не дотягувала до нього як мінімум третину.

Оскільки практика щодо діагностування за часткою випуску товарів і послуг не підтверди-

ла однозначності зі структуруванням за зайнятістю, а фахова література на цей рахунок не передбачила прикінцевих рекомендацій, ми продовжили дослідження секторальної компоновки за валовою доданою вартістю. Згідно з розрахунками, проведеними на підставі офіційних статистичних даних, у вихідному стані галузі, які виробляють товари, створювали 70,0 % нової вартості, у тому числі промисловість 36,0 %, будівництво – 8,5 % і сільське господарство 25,5 %. Щодо сфери послуг, то вона була спроможною до створення 30,0 % валової доданої вартості. В країнах Євросоюзу у 1990 р. за даними Світового банку первинний сектор за продукуванням валової доданої вартості займав біля 4,0 % від загального її обсягу, вторинний – 34,0 % і третинний – 62,0 % [6, с. 204].

Щодо вектора та прогресивності подальшого структурування, то, керуючись наявною інформаційною базою для порівняння, певною віхою може постати 2008 р. Якщо в Україні у 2008 р. частка первинного сектора у ВВП складала 7,9 %, вторинного – 29,7 % і третинного – 58,5 %, то в США відповідно – 1,2; 19,6; 79,2 %, у Франції – 2,2; 20,3; 77,4 %, в Канаді – 2,0; 28,4; 69,6 %, в Японії – 1,4; 26,4 і 72,1 % [7, с. 4].

В принципі виокремлені тенденції в національному просторі можна вважати позитивними, оскільки вони засвідчують про перехід економіки країни в статус постіндустріальних. Але це на перший погляд. Вести мову про те, що сформований контур секторальної структури економіки поступово стає фундаментом постіндустріального суспільства в Україні, безпідставно та і, мабуть, методологічно помилково.

Перш за все, потрібно усвідомити чи є рух до еталона секторальної компоновки економіки еволюційним, тобто керованим? Справа у тому, що процеси створення незалежної економічної системи з одночасним проведенням соціальної конверсії супроводжувалися переструктуруванням з розривом господарських зв'язків за інерцією, ознаками якого було зниження участі промисловості у формуванні випуску продукції та ВДВ, а також скороченням чисельності зайнятих. Якщо перейти в площину випуску товарів та продукування ВДВ, то промисловість звузила діапазон участі за першим показником на 48,0 %, а за другим на 66,0 % [1]. Щодо зайнятості, то у промисловості впродовж 1990–1995 рр. чи-

сельність зайнятих скоротилася на 2,0 млн осіб, у тому числі у приладобудуванні на 48,0 %, у тракторному і сільськогосподарському машинобудуванні – на 39,0 %, у верстатобудівній і інструментальній промисловості – на 33,0 % [1]. Логічно напрашується висновок про спонтанно сформовану секторальну структуру економіки під впливом об'єктивних обставин.

Вважаємо за необхідне навести ще деякі обґрунтовані аргументації щодо некерованого руху до постіндустріальної структури економіки. Переформатування секторальної структури економіки на користь сфери послуг, по-перше, не ставить під сумнів випереджаючу роль первинного і вторинного її секторів, а, по-друге, базується на зростанні продуктивних здатностей і засвідчує їх наявність. Саме останні забезпечують життєдіяльність суспільства, створюючи предмети виробничого і особистого споживання. Щоб не говорили, але сфера послуг не може замінити продуктивні здатності первинного і вторинного секторів економіки. При цьому слід враховувати і те, що розвиток третинного сектора економіки залежить від створеної у ньому матеріальним виробництвом бази технічного озброєння праці.

Чи можна стверджувати, що потреби українського населення в продуктах харчування, житлі, одязі і т. ін. з переходом у систему координат ХХІ ст. були чи то стали задоволеними на рівні цивілізаційних стандартів, а в первинному та вторинному секторах національної економіки досягнута така продуктивність праці й застосовуються такі ресурсозберігаючі технології, які дозволяють оптимізувати чисельність зайнятих та обсяги виробництва. За тою інформацією, яку надає офіційна статистика, наприкінці 2012 р. пересічний українець споживав на рік 768 кг харчів з середньою калорійністю 2 954 ккал на добу, що складало відповідно тільки 81,6 та 98,4 % від медичної норми [8, с. 475; 9, с. 8]. Така ж ситуація склалася і з забезпеченням потреб населення в непродовольчих товарах, враховуючи те, що ще з 1980 р. не вистачає продукції легкої промисловості та товарів культурно-побутової і господарського призначення.

Наведена аргументація не дозволяє стверджувати, що незалежна українська держава настійно прагне вписатися у конфігурацію постіндустріальної економіки. Реально вона тільки

розгортається і її конструкція є досить хиткою. Навіть, якщо зіслатися на наявність ринку в країні, який власне виступає найбільш характерною ознакою піку індустріалізму, то і він є недосконалим в силу виключення потенціалу конкуренції та дії закону «попит – виробництво – ціна». Людина як була так і залишається в межах виробництва, а останнє не потребує техніко-технологічних новацій. Як і раніше, лімітуючим виробництвом ресурсом залишається капітал, але аж ніяк не знання працівника, рівень його освіти, навички і т. ін.

При цьому слід виокремити негативи і іншої якості господарювання, а саме ресурсозбереження, тобто підтримання оптимальної ефективності виробництва. В секторних галузях економіки невпинно зростала витратомісткість виробництва. За станом на кінець 2012 р. витратомісткість у будівництві зросла на 70,4 %, сільському господарстві – на 62,9 %, промисловості – на 15,4 % і у сфері послуг – на 14,5 %. І це при тому, що обсяги виконаних будівельних робіт 2012 р. не виходили за межі 7,5 % від рівня 1990 р. [1]. Водночас ціни на будівельно-монтажні роботи впродовж 1990–2012 рр. зросли у 75 разів. Практично подібна ситуація є характерною і для сільського господарства. За офіційною статистикою обсяг валової продукції сільського господарства у 2012 р. не перевищував 79,0 % від рівня 1990 р. [1], а ціни реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами зросли у виокремлений період загалом у 10 разів. З точки зору задоволення потреб населення у продуктах харчування виникають питання до структури посівних площ під сільськогосподарські культури, 41,5 % з яких у 2012 р. було зайнято під пшеницю, сояшник і ріпак, що перевищувало реалії 1990 р. на 12,8 в. п. [16, с. 148].

Країна зіткнулася з невідомим до розвалу колишнього СРСР українським феноменом «економічної людини» в частині її нестримної тяги до швидкого збагачення. Таким особам соціальність, суспільні цілі стають тільки перепоною на шляху до багатства. Відірваність нових власників колишнього народного капіталу від реальних проблем економіки призвела до отримання доходів без виробництва продукції щодо задоволення нею потреб. Зростання цін із заходу стримування попиту в перші роки трансформаційних перетворень перетворилося у спосіб зба-

гачення без виробничих потуг. В руслі висунутого ствердження закономірним стало те, що методи, якими економіка продукує багатство, стали незалежними від міри використання капіталу і залученої праці.

Ефективність використання основних засобів, переважна частка яких перебуває у приватній власності, за станом на початок 2011 р. знизилася порівняно з 1990 р. на 71,9 в. п. у тому числі по галузям виробництва товарів на 67,6 в. п. і по сфері послуг на 58,1 в. п. Низька віддача технічного капіталу не компенсується адекватним зростанням продуктивності праці зайнятих. У сільському господарстві України практично незмінною вже понад двадцять два роки залишається питома вага працюючих, яка у 1990 р. складала 19,7 %, а у 2012 р. – 17,2 % тоді як у Франції – 5,0 %, Німеччині – 4,0 %, Великій Британії – 2,0 % [10, с. 77]. До того ж, за наслідками функціонування економіки впродовж 1990–2012 рр., характерною рисою якого є рецесія результатів виробництва, тільки у сільському господарстві продуктивність праці знизилася на 42,6 %.

Сприймаючи здійснені трансформаційні заходи по секторних галузях економіки недостатньо обґрунтованими, потрібно визначитися з сектором, який гальмує доведення продуктивних здатностей секторів товарного насичення ринку до прийнятних параметрів і стримує потік переструктурування економіки в напрямку прогресування. За всіма ознаками імперативом формування джерельної бази розвитку має стати інноваційна модель. Варто зазначити, що перехід на таку модель може забезпечити тільки більш активна діяльність в промисловому комплексі. В силу такого впливу промисловості на соціально-економічний розвиток можна передбачити, що характер її структурування визначає технологічну структуру національної економіки. Подібна конструююча особливість структури промисловості вимагає або ставить завдання виявлення фактів формування у ній на тих чи інших відтинках часу аномальних щодо поставлених суспільних цілей нарощувань обсягів продукції певними поєднаннями галузей. У цьому контексті виділяють базові або паливно-сировинні галузі (електроенергетика, паливна промисловість, чорна металургія), інноваційно-інвестиційні (машинобудування та металооброблення, промисловість будівельних матеріалів) та

галузі соціально-споживчого спрямування (легка і харчова промисловість, хімічна і нафтохімічна промисловість, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість). Впродовж 1991–2012 рр. частка галузей соціально-споживчого спрямування у загальному випуску продукції зменшилася з 38,8 до 31,6 %, а галузей інноваційного забезпечення розвитку з 34,8 до 23,8 %. При цьому питома вага випуску продукції базовими галузями промисловості зростає з 20,9 до 31,3 % у той час як у високорозвинених країнах вона вже у 90-х роках ХХ ст. не перевищувала 21,8 % і набула тенденції до зменшення [11, с. 15].

Різновекторність політики суб'єктів господарювання і усунення держави від регуляторних процесів щодо реструктурування економіки підтверджує і статистика коливання показників питомої ваги випуску продукції промисловими комплексами за розмахом та відхиленням від середнього значення. Більше того, логічно виникає думка про ігнорування подібною політикою тих процесів і зрушень інноваційного та соціального плану, які постають до вирішення специфічними ринковими механізмами, але не зміцнюють свій вплив.

Експлікацію змін у структурі промисловості для пояснення її потенцій у задоволенні різнобічних потреб можна продовжувати в контексті технологічних укладів, переливу капіталу, кредитування інвестиційних потреб, сфер концентрації іноземного капіталу, структури зовнішньої торгівлі тощо. Але в методологічному аспекті робити цього в рамках статті немає сенсу. На інформативну значимість і зміст проникнення у трансформаційні реалії за рахунок деталізації здійснених структурних змін звернув увагу відомий вчений О. Тоффлер, наголосивши, що «...при все більш ... точному дослідженні ... ми дізнаємося все більше і більше про все менше і менше» [12, с. 223–224]. Треба зрозуміти, що економіка країни являє собою структуровану системність, тобто ієрархічне поєднання структур різного рівня, що перебувають у певній взаємозалежності та взаємозв'язку. Виходить, що методологічно при розгляді і здійсненні реструктурування економіки треба сприймати останню як структуру структур. З позицій логіки виходить, що для забезпечення підпорядкованих загальній меті змін в системах різного ієрархічного рівня потрібно не допустити їх розвитку на власній основі. Без осмислення наведеної аргументації

неможливо поставити перепони алогічній перебудові структур та забезпечити їх конструктивний синтез і утвердити тим самим при структуруванні інтегральну якість.

З перенесенням змісту висловленого у площину регуляторних дій постає проблема відслідковування змін за ланцюгом взаємопов'язаних структур, що вимагає наявності моделі інтегрального індикатора відповідно їх поєднанню, взаємовпливу та взаєморозвитку. До того ж для своєчасного реагування на зміни структур по всьому їх ланцюгу взаємозалежності від нижнього рівня до економіки в цілому державі необхідно постійно отримувати інформацію про актуальні результати переструктурування. Це означає, що одного інтегрального індикатора недостатньо, а слід подібних інтегративних рівнів має бути декілька відповідно виокремлення локальних структур і характеру їх поєднання. Проведені нами дослідження дозволили стверджувати, що для локальних структур як індикатори можна використати відповідні наявні критерії, але для їх рівневих поєднань і структури економіки в цілому такі розробки знаходяться на початковій стадії.

Висновки з проведеного дослідження

Отже, надати системі управління процесами реструктурування економіки необхідного імпульсу можна лише на засадах формування нового типу управлінської діяльності, який би не розпадався на окремі фрагментарні аналітики локальних структур, а підпорядковувався певній технології їх поєднання з виходом на інтегральний індикатор. Проте, щоб спрямувати управління на короткий і результативний шлях вирішення соціально-економічних задач, необхідно обґрунтувати методико-інформаційне забезпечення управлінської діяльності, виділити інструментарій та інформацію, хоча б у загальному вигляді, визначальні для різних рівнів управління.

В національному просторі необхідно кардинально змінити механізм формування структурної політики, пріоритети якої повинні визначатися на базі довго- та середньотермінових підвалин соціально-економічного розвитку. В контексті викладеного виникає потреба розробки концептуальних основ відслідковування структурних змін за індикаторами різного рівня структурної інтеграції.

Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : статистична інформація. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
2. Rifkin, J. The End of Work: The Decline of the Global Labor Force and the Down of the Post-Market Era [Текст] / J. Rifkin. – N. Y. : G.P. Putnam's Sons, 1996. – 361 p.
3. Прушківська, В. В. Зайнятість в третинному секторі економіки: посткризовий період [Електронний ресурс] / В. В. Прушківська // Ефективна економіка : електронне фахове видання. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1602>.
4. Дорогунцов, С. Освітня сфера в інформаційному суспільстві [Текст] / С. Дорогунцов, В. Куценко // Вісник Національної Академії наук України. – 2002. – № 11. – С. 3–10.
5. Шумська, С. С. Пірамідална модель структури економіки [Текст] / С. С. Шумська, О. В. Неживенко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Сер. Економічні науки. – 2010. – № 4. – С. 67–74.
6. World Development Indicators, 2005 / Development Data Group. – Washington, D.C. : World Bank and IFC, 2005. – 654 p.
7. Потравка Л. О. Необхідність структурних трансформацій України в умовах перехідного періоду [Електронний ресурс] / Л. О. Потравка // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету : Науково-теоретичний збірник. – 2011. – № 2 (29), т. 2. – Режим доступу : http://www.znau.edu.ua/visnik/2011_2_2/42.pdf.
8. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи) [Текст] / Ін-т економічного прогнозування ; За ред. В. М. Гейця. – К. : Логос, 1999. – 498 с.
9. Жунусова, Г. Д. Теоретические аспекты продовольственной безопасности государства [Текст] / Г. Д. Жунусова // Актуальні питання сільськогосподарської науки та агропромислового комплексу : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 8–9 листопада 2013 року). – Херсон : ВД «Гельветика», 2013. – С. 5–9.
10. Михайлова, Л. І. Людський капітал: формування та розвиток в сільських регіонах [Текст] : монографія / Л. І. Михайлова. – К. : ЦУЛ, 2008. – 388 с.
11. Геєць, В. Структура економіки і структурна політика її стабілізації [Текст] / В. Геєць // Економіка України. – 1995. – № 4. – С. 3–19.
12. Тоффлер, Э. Третья волна [Текст] : пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2004. – 781 с.

Reference

1. Office for national statistics of Ukraine: Statistics information. Accessed at: www.ukrstat.gov.ua. (in Ukrainian)
2. Rifkin, J. The End of Work: The Decline of the Global Labor Force and the Down of the Post-Market Era. N. Y.: G.P. Putnam's Sons, 1996. 361 p.
3. Prushkivska, V. V. The employment in triteary sector of economy: postcrisis period. In: *Efficient economy: PC-based Professional Publishing house*. Accessed at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1602>. (in Ukrainian)
4. Doroguntsov, S.; Kutsenko, V. Educational field in information-oriented society. In: *Mercury of National Academy of Sciences of Ukraine*, 2002, Number 11, p. 3–10. (in Ukrainian)
5. Shumska, S. S.; Nezhyvenko, O. V. Pyramidal structural model of economy. In: *Turgan-Boronovsky Donetsk National University of Economy and Commerce. Series: Economic Science*, 2010, Number 4, p. 67–74. (in Ukrainian)
6. Development Data Group. World Development Indicators, 2005. Washington, D.C.: World Bank and IFC, 2005. 654 p.
7. Potravka, L. O. Necessity of structural transformation of Ukraine under the conditions of transition period. In: *Mercury of Zhytomyr National Agroecological University: Principled collection*, 2011, Number 2(29), volume 2. Accessed at: http://www.znau.edu.ua/visnik/2011_2_2/42.pdf. (in Ukrainian)
8. Institute of economic forecasting; edited by Geits, V. M. Transformation of economy model of Ukraine (ideology, antilogy, perspectives). Kyiv: Logos, 1999. 498 p. (in Ukrainian)
9. Zhunusova, G. D. Academic aspects of State food supply security. In: *Urgent questions of agricultural science and agroindustrial complex: materials of international research and practice conference (Vinnytsia, November, 8–9, 2013)*. Kherson: PH «Helvetica», 2013, p. 5–9. (in Russian)
10. Myhailova, L. I. Human capital assets: formation and development in country regions. Monograph. Kyiv: TsUL, 2008. 388 p. (in Ukrainian)
11. Geits, V. Economic structure and structural policy of its stabilization. In: *Economy of Ukraine*, 1995, Number 4, p. 3–19. (in Ukrainian)
12. Toffler, Je. The third event. Moscow: LLC «AST Publishers», 2004. 781 p. (in Russian)

Гончарук Олександр Авдійович – аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України. Науковий напрямок: управління економікою національного господарства.

Гончарук Александр Авдеевич – аспірант Інституту законодавства Верховной Ради України. Научное направление: управление экономикой национального хозяйства.

Goncharuk Oleksandr – postgraduate student, Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. Scientific trend: economic management of the national economy.